

Groene glazenmaker en Krabbenscheer in Wildervank en omgeving vanaf 2008 tot en met 2017.

Een overzicht van waarnemingen van Krabbenscheer en Groene glazenmakers in Wildervank en omgeving, aangevuld met waarnemingen van de website waarneming.nl.

Al deze waarnemingen zijn terug te vinden op de website: www.waarneming.nl !

Achteruitgang krabbenscheer en groene glazenmaker tot en met 2016!:

Vanaf het begin van de waarnemingen in 2000 tot en met het jaar 2016 zijn er binnen de plaats Wildervank op zes plaatsen krabbenscheer vegetaties achteruitgegaan of zelfs verdwenen. Het aantal planten krabbenscheer is hierbij ongeveer gehalveerd: van 282.500 naar 142.200. De grootste achteruitgang is uiteraard opgetreden bij het Westerdiep in Wildervank, die in 2008 vrijwel geheel gebaggerd is. Verontrustend is de woekering van riet in twee wijken langs de Dalweg 36. Gelukkig wordt hier in de winter van 2016 / 2017 actie op ondernomen.

Aanbevolen onderhoud aan locaties met Groene glazenmaker:

Momentele zijn er twee plaatsen waar ingrijpen ten gunste van krabbenscheer vegetaties gewenst is, namelijk:

13: Sloot/kanaal langs de Verbindingsweg, westelijke tak, midden: aan de westzijde van de krabbenscheer vegetaties begint pijlkruid te woekeren. Deze graag terug dringen.

Wildervank, e/o. Gemeente Veendam.

Groen = Krabbenscheer; Rood = Groene glazenmaker. Situatie tot en met 2016.

Groen = Krabbenscheer; Rood = Groene glazenmaker. Situatie 2017.

1. Wildervank: Dalweg 36 – oost.

AC: 255.730 – 563.508

Krabbenscheer oppervlakte: 480 meter bij 8 meter = 3.800 m² = ca. 50.000 planten maximaal.

Krabbenscheer:

18-08-2007, veel, V,

H. de Heer.

25-07-2008: KS ca. 50.000 planten?

27-06-2009, “1”

B. Oving.

14-08-2010: Krabbenscheer vult hele wijk; ligt er goed bij.

29-09-2011: Krabbenscheer intact.

04-07-2012: KS intact; wijk verlandt. Rest ongeveer 1/3 = 1.000 m² = 20.000 planten.

05-05-2013: KS o.k., Planten komen al iets boven.

01-07-2013: KS ca. 1.000 planten (met Paul Hendriks, WS Hunze en Aas).

17-07-2013: KS ca. 25.000 planten – V; 28-08-2013: idem.

13-02-2014: KS ca. 1.000? Wijk recent helft geschoond.

06-11-2014: KS ca. 15.000 planten; planten sterven al af.

24-12-2014: KS ca. 1.000 planten; zuidelijk deel geschoond: over een breedte van ca. 1 tot 2 meter.

20-07-2015: KS ca. 1.000 planten; wijk groeit erg dicht met Riet.

26-05-2016: KS ca. 1.000; in wijk vrijwel verdwenen; alleen in oosteinde nog aanwezig.

09-07-2016: KS ca. 1.000; plaatselijk in de wijk nog aanwezig. Aantal planten per m² bepaald: 32 en 25; gemiddeld: 28,5.

15-12-2016: Situatie bekeken door Ronnie Buit en Jan Hoek. Sloot zal compleet geschoond worden en riet hopelijk goed verwijderd. KS planten zo mogelijk op oever deponeren.

23-02-2017: KS ca. 500 ruwe schatting. Sloot gedeeltelijk geschoond: riet en andere vegetatie verwijderd. Ziet er goed uit.

17-7-2017: KS eigenlijk alleen nog bij uiterste oostpunt aanwezig. Daar ca. 20 bij 8 m = 160 m² goede KS = ca. 3.000 planten; elders nog ca. 500 planten. = totaal 3.500.

Groene glazenmakers:

18-08-2007: GG – 9 M en 16 V. H.J. Meijer & H. de Heer.
25-07-2008: GG – 3 M + 4 larven huidjes, niet verzameld.
26-07-2008: GG – 2 V, eileggend.
06-08-2009: GG – 1 M. Dries Bosma.
24-08-2009: GG – 5 M en 2 V, eileggend. Rens Penninx.
18-08-2012: GG – 6 V, eileggend.
28-08-2013: GG – 1 V, oostpunt
GG – 6 V, westeind; allen eileggend.
10-08-2014: GG – 3 M. René Oving.
23-08-2015: GG – 6 M en 7 V, eileggend. Buro Biota.
23-08-2016: GG – 1 M, bij kanaal zuidwaarts. Rene Oving.
17-07-2017: geen GG en geen huidjes waargenomen.

Huidjes:

09-07-2012: Glazenmakers: veel huidjes; 6 verzamelt allen GG + 1 GG V op huidje.
10-07-2013: GG – 2 V, larvenhuidjes.
17-07-2013: Glazenmakers: ca. 1 huidje / m². 8 verzameld: GG 2 M en 6 V.
17-07-2014: GG – 7 huidjes, 3 M en 4 V, allen in het oostelijk eind. Elders geen huidjes.
20-07-2015: 1 huidje; niet verzameld.
09-07-2016: GG – 1 huidje bij oosteinde; niet bemachtigd.
15-07-2016: GG – 1 huidje: V; middendeel.
17-07-2017: geen huidjes waargenomen.

1A: Dalweg bij sluis bij Sauna.

Krabbenscheer:

17-05-2013: 50 planten Erik Koning.
Waarneming kon niet door mij bevestigd worden.

Groene glazenmaker:

24-08-2008: GG - 5 M en 2 copula's. Dalweg 12. Jordi Strijdhorst.
Wildervanksterdallen, west van de Sauna. Voortplantingsplaats of A. mixta of de wijk langs Dalweg 36 bedoelt?
30-08-2008: GG - 11 ex. 3 copula's. Dalweg 12. Harm Alberts & Han Derks.
Wildervanksterdallen, west van de Sauna. Voortplantingsplaats of A. mixta of Dalweg 36 bedoeld?
Controle zomer 2010 en 2013: niets van KS te vinden; mogelijk verward met Dalweg 36?
15-05-2014: geen KS te zien.

2. Wildervank: Dalweg 36 – west; hoog gelegen deel.

AC: 254.965 – 564.488

Krabbenscheer oppervlakte: 620 meter bij 15 meter = ca. 9.300 m² – V.= ca. 200.000 stuks.

Krabbenscheer:

1985: grote aantallen planten – duizenden- Bert Oving.
 1990: idem.
 1995: idem.
 1998/1999: idem.
 2000/2001: idem. Bert. Oving.
 Voor 2000: KS ca. 400 m2. VS Herstelplan GG 2000.

28-06-2008: veel planten o.a. H. de Heer, H.J. Meijer.
 24-07-2008: 100.000 planten?
 06-05-2009: KS: veel planten; zien er goed uit.
 24-03-2010: de noordelijke helft wordt geschoond.
 27-05-2010: KS ziet er weer redelijk uit en herstelt goed.
 08-07-2010: door lage waterstand stroomt er vervuild water in afkomstig uit de wijk ten oosten. Krabbenscheer planten geheel ondergedoken en kwijnend. Ziet er zeer slecht uit!
 15-07-2010: Krabbenscheer weer boven water, rottend met stank van Zwavelwaterstof. Ziet er nog steeds zeer slecht uit!
 In de nazomer herstellen deze zich op wonderbaarlijke wijze en Groene glazenmaker lijkt hier niet onder gelden te hebben.
 14-08-2010: KS ligt er weer behoorlijk bij.
 2011: Krabbenscheer ligt er goed bij maar planten zijn veel ijler dan de jaren ervoor. In het voorjaar stroomt er weer vervuild water in, maar de planten lijken zich er minder van aan te trekken.
 03-06-2011: ca. 100.000 planten – V.
 09-05-2012: idem, intact maar wel erg laag water.
 05-05-2013: planten nog onder; lijken o.k.
 01-07-2013: KS ca. 100.000 planten (met Paul Hendriks, WS Hunze en Aas).
 13-02-2014: wijk recent helft geschoond. KS nog ca. 10.000?
 06-08-2014: KS ca. 20.000, planten vrij ijl.
 24-12-2014: KS ca. 10.000 planten; zuidelijk deel geschoond: over een breedte van ca. 1 tot 2 meter.
 20-07-2015: KS ca. 120.000 planten; erg ijl; 28-09-2015: idem; aantal planten per m2 = 20.
 26-05-2016: KS ca 50.000 planten; zien er goed uit.
09-07-2016: idem; wel weinig bloemen. Aantal planten per m2 bepaald: 37, 33 en 40; gemiddeld: 36,7. Riet rukt wel op. Onderhoud gewenst.
 15-12-2016: KS ca, 15.000 planten. Situatie op verzoek De Kompanjie bekeken met Ronnie Buit en Jan Hoek. Riet zal zo goed mogelijk verwijderd worden. Meekomende KS planten zo mogelijk op oever deponeren.

23-02-2017: KS ca. 10.000; ruwe schatting. Riet en andere vegetatie zijn een beetje verwijderd. Ziet er goed uit.
 30-03-2017: KS ca. 10.000; aan N-z veel planten verwijderd; Fors opgeschoond.
 21-06-2017: KS ca. 20.000; idem;
 04-09-2017: KS ca. 50.000 planten; ijl.

Groene glazenmakers: per jaar worden alleen de hoogste aantallen vermeld!

11-08-2007: GG - 25 M en 47 V. H.J. Meijer & H. de Heer
 16-08-2008: GG - 100 ex. Johan van 't Bosch & Kees de Vries.
 17-08-2008: GG - 100 ex.; Schemervlucht. H.J. Meijer.
 26-07-2009: GG - 45 M en 56 V. H.J. Meijer & H. de Heer.
 14-08-2010: GG - 6 M, 1 V eileggend; 1 copula. Middag: 13.00 uur.

14-08-2010: GG - 30 M en 15 V, eileggend. Namiddag, 16.30 uur.
22-08-2011: GG – 10 M en 60 V, eileggend.
15-08-2012: GG – 10 V, eileggend, ca. 1 per 5 m2.
18-08-2012: GG – 10 M en 40 V, eileggend, over 80 meter lengte.
28-08-2013: GG – 50 M en 15 V, eileggend en 2 copula, tijdens stapelwolk!
06-08-2014: GG – 8 M en 1 V.
21-08-2015: GG – 20 M en 20 V, eileggend.
24-08-2016: 13.45: GG – 7 M en 4 V, eileggend. Hele wijk.
15.45: GG – 11 M en 4 V, eileggend. Hele wijk.
23-08-2017: GG – 3 M en 3 V, over ca. 100 meter nabij midden.

Huidjes:

28-06-2008: GG – 4 larvenhuidjes. H.J. Meijer, S.G. Dutmer
30-06-2011: Larvenhuidjes: 21.
09-07-2012: GG – 4 larvenhuidjes.
01-07-2013: Glazenmakers: veel huidjes: 6 verzameld: 3 GG.
10-07-2013: Glazenmakers: veel huidjes, ca. 1 per m2. 12 verzameld: GG 3 M en 7 V.
17-07-2013: Glazenmakers: veel huidjes; ca. 1per m2. niet verzameld. GG 1 V, juveniel.
17-07-2014: 3 huidjes waargenomen – niet verzameld.
09-07-2016: geen huidjes waargenomen.
15-07-2016: idem.
21-06-2017: paar glazenmaker huidjes; ws geen GG.
17-07-2017: ca. 25 huidjes gezien – GG; 3 verzameld: GG M 1 en V 2.

3. Wildervank, Dalweg 36, uiterst west: het laag gelegen deel nabij de N 33.

AC: 254.634 – 564.867

Krabbenscheer oppervlakte: 200 meter bij 12 meter = 2.400 m2. = 18.000 planten V.

30-06-2011: voor de helft geschoond.

04-08-2011: KS ca. 18.000.

15-08-2012: KS ca. 18.000.

01-07-2013: KS ca. 15.000 planten (met Paul Hendriks, ws Hunze en Aas).

13-02-2014: KS restant nog 150. Wijk recent geheel geschoond. Er zal aangifte worden gedaan.

15-05-2014: KS restant: ca. 150. Wijk lijkt nu aangesloten op kwelsloot N33.

06-08-2014: KS ca. 10.000 planten; wijk weer helemaal vol.

24-12-2014: KS ca. 1.000 planten; zuidelijk deel geschoond: over een breedte van ca. 1 tot 2 meter.

20-07-2015: KS ca. 18.000 planten, erg fraai.

28-09-2015: idem; aantal planten per m2 = 18.

26-05-2016: KS ca. 3.000; zuidelijke helft geschoond.

09-07-2016: KS ca. 3.000; met weinig bloemen. Aantal planten per m2 bepaald: 20, 26 en 25. Gemiddeld: 23,7.

24-08-2016: KS ca. 6.000.

15-12-2016: KS ca. 1.000 planten. Situatie op verzoek De Kompanjie bekeken met Ronnie Buit (De Kompanjie) en Jan Hoek (Groenwerf). Riet zal zo goed mogelijk verwijderd worden. KS planten zo mogelijk op oever deponeren.

23-02-2017: KS ca. 1.000, ruwe schatting. Riet gedeeltelijk verwijderd. Veel KS op zuid

Groene glazenmakers: per jaar worden alleen de hoogste aantallen vermeld!

22-08-2010: GG – 10 V, eileggend. H.J. Meijer en H. de Heer.
22-08-2011: GG – 30 V, eileggend.
15-08-2012: GG – 5 V, eileggend, ca. 1 per 10 m².
18-08-2012: GG – 3 M en 30 V, eileggend.
05-09-2013: GG – 2 M en 1 V, eileggend.
06-08-2014: GG geen waargenomen.
21-08-2015: GG – 3 M en 5 V, eileggend.
31-08-2016: GG – 7 M en 3 V, eileggend. Ca. 15.00 – 15.15.
23-08-2017: geen GG gezien.
04-09-2017: GG – 1 M.

Huidjes:

30-06-2012: GG – 3 ex; waarvan 2 beetje beroerd uitgeslopen. Dick en Mathilde Groenendijk.
04-07-2012: GG – 8 larvenhuidjes.
09-07-2012: GG - 10 larvenhuidjes + 2 V op larvenhuidje.
10-07-2013: Glazenmakers: 5 huidjes gezien, 4 verzameld: GG 1 M en 3 V.
17-07-2013: Glazenmakers: 9 huidjes verzameld: GG 2 M en 7 V.
17-07-2014: GG – 4 huidjes allen V.
20-07-2015: GG – 11 huidjes: 1 M en 10 V. ca. 1 per m².
30-06-2016: Geen huidjes gevonden.
09-07-2016: idem.
15-07-2016: idem.
21-06-2017: geen Glazenmaker huidjes gezien.
17-07-2017: 1 donker huidje gezien; buiten bereik.
02-08-2017: 1 huidje verzameld: A. mixta – 1 M.

4A. Wildervank, wijk in Oosterdiep bij 36^e laan: oostpunt

AC: 253.711 – 565.675

Krabbenscheer:

28-08-2007, 100 - M, H. de Heer
02-08-2008, 200 planten B. Oving
26-06-2010: 200 – V; 14-08-2010: ca. 30 m² KS, = 300 planten. Fraai veld.
30-06-2011: 400 –V;
18-08-2012: ca. 120 m² = 1.200 planten, wel erg overschaduwd.
17-07-2013: KS komt prima op: ca. 3.000 planten V.
03-10-2013: idem; oppervlakte inmiddels 9 x 25 m² = 225 m².
: Aan Westzijde ontstaat inmiddels ook een veldje: ca. 8 x 4 m² = 32 m².
06-08-2014: KS ca. 1.000 planten = 250 m² maar ijl en planten ver uiteen.
25-06-2015: KS ca. 1.000 planten – V; fraai.
09-07-2016: KS ca. 1.000 planten; vrij wijd uit elkaar. Aantal planten per m²: 10, 12, 13; gemiddeld: 11,7
22-09-2016: KS ca. 1.500 planten.
21-06-2017: KS ca. 1.500 planten; liggen er goed bij.

Groene glazenmakers:

11-08-2007: GG – 2 M en 2 V; H.J. Meijer
14-08-2010: GG – 1 M.
22-08-2011: GG – 1 V, eileggend.

18-08-2012: GG – 1 M.
28-08-2015: GG – 1 V, eileggend

Huidjes:

25-06-2015: Geen huidjes.
09-07-2016: geen huidjes gevonden.
15-07-2016: idem; Meerkoet aanwezig.
21-06-2017: geen glazenmaker huidjes gezien.
17-07-2017: idem.

4B. Wildervank, wijk in Oosterdiep bij 36^e laan: midden, in de middag zon.

AC: 253.655 – 565.697

Krabbenscheer:

21-08-2015: KS ca 200, losse planten – erg aantrekkelijk voor GG!
09-07-2016: KS ca. 10 planten; sterk aangevreten door waterhoen plus jongen.
21-06-2017: geen planten zichtbaar.
17-07-2017: her en der drijven enige planten;

Groene glazenmaker:

20-08-2015: GG – 4 V, eileggend.
21-08-2015: GG – 1 M en 4 V, eileggend.
28-08-2015: GG – 2 M en 2 V, eileggend.

Emo Klunder.

Huidjes:

17-07-2017: hier geen huidjes gezien.